

Sundbyberg 2017-06-22

Dnr.nr: U2017/01365/UH

Vår referens:

Stefan Eklund Åkerberg

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar:

Promemorian Specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 41 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt – rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Inledning

Funktionsrätt Sverige ser positivt på regeringens förslag till ändringar i examensbeskrivningarna för speciallärare och specialpedagoger. Vi vill dock hänvisa till yttranden avgivna av Riksförbundet Attention och Autism- och Aspergerförbundet. Båda organisationerna är medlemmar i Funktionsrätt Sverige och har fått denna promemoria på egen remiss. Båda förbunden känner och företräder på bästa sätt målgruppen elever med neuropsykiatrisk

funktionsnedsättning. Vi vill därför även uttala vårt stöd för de synpunkter som anförs från respektive förbund.

I vårt yttrande väljer vi därför att fokusera på mer övergripande synpunkter när det gäller utbildningen till speciallärare- och specialpedagog men också beträffande grundutbildningen och fortbildning för undervisande lärare och rektorer i skolan.

Speciallärare- och specialpedagogutbildningarna

Behovet av att få ökad kunskap om neuropsykiatriska svårigheter inom skolan har länge lyfts både av funktionsrättsrörelsen och av skolan. Det är också vanligt att neuropsykiatriska diagnoser är kombinerade med andra svårigheter och funktionsnedsättningar. Det finns därför sex specialiseringar inom speciallärarutbildningen som utgår från vanliga sådana kombinationer. Vi skulle utöver breddningen mot neuropsykiatriska svårigheter även vilja se en bredare ansats totalt sett kring olika funktionsnedsättningar i den generella specialpedagogiska kompetensen. Detta för att kunna identifiera ytterligare kopplingar men också för att kunna särskilja liknande behov men där det inte finns någon neuropsykiatrisk diagnos i botten. Allt för att kunna utforma rätt stödinsatser. Det kan till exempel handla om en elev med förvärvade hjärnskador där det kan finnas likheter med neuropsykiatriska svårigheter. Vi menar att den grundläggande kompetensen därför behöver breddas hos båda yrkesgrupperna

Utöver den nu föreslagna breddningen av specialpedagogisk kompetens i fråga om neuropsykiatriska svårigheter i respektive grundutbildning ser vi även ett stort behov av kompetensutvecklingsinsatser på området för yrkesverksamma speciallärare och specialpedagoger.

Vi ser det som problematiskt att ändringar och tillägg som de nu föreslagna alltid ska ske inom rådande ramar. Varje ändring eller tillägg innebär då att något annat ska prioriteras ner. Det kan i bland vara fullt rimligt att ha detta som utgångspunkt men många gånger stänger det effektivt dörren för angelägna utvecklingsperspektiv. Vi menar att om tydliga behov av utveckling föreligger så måste man i större utsträckning vara beredd att utöka de tids- och poängmässiga

ramarna. Annars riskerar det bara att ge en försvagning på andra viktiga områden.

Grundläggande lärarutbildning och fortbildning

Speciallärare och specialpedagogers stöd är viktiga resurser i skolan. I det dagliga arbetet ute på landets skolor är det dock den enskilde läraren som får dra det tyngsta lasset. Det är hen som måste kunna identifiera behov och som till största delen ska genomföra de insatser som behövs. Inte minst vid arbetet med extra anpassningar. Vi menar därför att den nu föreslagna breddningen av kompetensen kring neuropsykiatriska svårigheter även måste riktas till den vanlige läraren. Dels genom att nya lärare får detta redan i sin grundutbildning och dels genom fortbildning för befintliga lärare. De sistnämnda kan kanske delvis få detta tillgodosett genom det nuvarande specialpedagogiska kunskapslyftet för lärare vilket vi är i sådana fall tycker är bra.

Funktionsrätt Sverige har under lång tid drivit frågan om att även se över den grundläggande lärarutbildningen. Vi menar att dagens nya lärare i alltför stor utsträckning saknar pedagogisk kunskap och redskap i sitt arbete. Den nya läraren saknar mycket av kunskap kring funktionsnedsättning, elevers rättigheter och de följder som brister i lärmiljön kan ge. Framförallt menar vi att lärarutbildningen skulle behöva tillföras mycket mer av metodik- och didaktiklektioner med specialpedagogiskt förhållningssätt, tillämpningsövningar av olika slag, praktisk träning och möjligheter till reflektion om erfarenheter från de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen. Något som också Skolkommissionen konstaterar i sina betänkanden Samling för skolan SOU 2016:38 och SOU 2017:35.

Rektorsutbildningen

Det systematiska kvalitetsarbetet är en viktig väg för att nå målen om en inkluderande skola. I det arbetet har rektorerna en central roll. De är i sin tur beroende av att skolhuvudmannen efterfrågar ett sådant arbete och att skolan ges de nödvändiga resurserna. Vi menar att det saknas insikt om vad som behöver göras och kompetens för att säkra ett systematiskt kvalitetsarbete där en tillgänglig lärmiljö utgör ett mål. Det gäller både huvudmän och rektorer.

Skolverkets rapport Tillgängliga lärmiljöer?¹ ger en mycket negativ bild av hur långt tillgänglighetsarbetet har kommit i svensk skola. Mer än 40% av rektorerna menar enligt rapporten att det helt eller delvis saknas ett funktionshinderperspektiv i skolans systematiska kvalitetsarbete. Rektorer efterlyser också i rapporten ett mer aktivt engagemang från huvudmännen och att de ställer frågor på området. Samtidigt menar vi att rektorerna har ett stort ansvar både för att driva frågan uppåt gentemot huvudmannen och inom sin egen organisation på skolan. Rektor måste även samordna arbetet med elevhälsan där specialpedagogisk kompetens ingår. För det fordras både kunskap och ett aktivt ledarskap. Därför menar vi att detta måste utvecklas och betonas mer i rektorsutbildningen. Vi anser att rektorsutbildningen måste tillföras mer om funktionsnedsättning, elevers rättigheter och de följder som brister i lärmiljön kan få. Kunskap om neuropsykiatriska svårigheter utgör en självklar del i detta. Det måste också säkerställas att rektorer genomgår utbildningen vilket inte är fallet i dag trots att det är en obligatorisk utbildning för nyanställda rektorer enligt 2 kap. 12 § i skollagen.

Slutord

Sverige har ratificerat både Barnkonventionen och Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Rätten till utbildning är central i dessa konventioner. Alla elever har rätt till en fungerande skolgång och ska ges förutsättningar för att kunna utvecklas så långt som möjligt utifrån sin förmåga. Det är alla elevers funktionsrätt.

Med vänlig hälsning

Funktionsrätt Sverige

Lars Ohly

Ordförande

---

¹ Tillgängliga lärmiljöer? Rapport 440, Skolverket, 2016